

Кнейслер Ольга Володимирівна,

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування
Тернопільський національний економічний університет

Налукова Наталія Ігорівна,

кандидат економічних наук, доцент
кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування
Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В УКРАЇНІ

Досліджуючи проблеми у сфері страхового ринку України багато науковців і практиків, акцентують увагу на необхідності заміни сучасної його моделі на нову, ефективнішу, що передбачатиме формування його професійної інфраструктури та розвиток страхового посередництва [1, с. 135–136]. Саме тому виникає необхідність у з'ясуванні сутності та визначенні головних функціональних особливостей страхового брокерства в сучасних умовах.

Відзначимо основні підходи до розуміння страхового посередництва, виділені у фаховій літературі. Зокрема, О. В. Васильєв зазначає що страхове посередництво є одним із елементів інфраструктури страхового ринку [2, с. 205]. Страхове посередництво згідно наукової позиції М. В. Дубини і М. В. Туник є професійною діяльністю на страховому ринку страхових посередників, а саме осіб, які надають страхові послуги і внесені до відповідного реєстру у порядку, встановленому законом, що функціонують з метою отримання прибутку та задоволення потреб суб'єктів цього ринку в певних послугах [3, с. 165].

Н. В. Євстютіна і Г. А. Стасюк класифікують страхових посередників на прямих і непрямих [4, с. 68]. До прямих страхових посередників вчені відносять страхових агентів і брокерів, які безпосередньо приймають участь у продажу страхових продуктів, оперативно реагують на зміни ринкової кон'юнктури

страхових послуг, сприяють підвищенню конкуренції між страховиками та покращенню якості обслуговування клієнтів. Непрямими страховими посередниками є актуарії, диспашери, сюрвейери, аварійні комісари.

Посередниками, які мають право вести свою діяльність на страховому ринку України визначають страхових агентів та страхових брокерів Ю. О. Махортов та Н. О. Телічко [5]. Даний підхід відображений у окремих статтях нормативно-правового забезпечення нашої держави.

У відповідності до постанови “Про порядок провадження діяльності страховими посередниками”, страховими агентами і страховими брокерами є суб'єкти підприємницької діяльності на ринку страхових послуг [6]. Згідно положень Закону України “Про страхування” відзначено види посередницької діяльності у сфері страхування, чітко розмежовано функції страхових брокерів і страхових агентів та вказано, що страхові агенти є представниками страховика і діють в його інтересах за винагороду на підставі договору доручення, виконують частину його страхової діяльності, а страхові брокери здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у страхуванні від свого імені на підставі брокерської угоди з особою, яка має потребу у страхуванні як страхувальник [7].

На нашу думку, страхові посередники саме в частині страхових брокерів належать до інфраструктури страхового ринку та здійснюють посередницьку діяльність у страхуванні як винятковий вид діяльності від свого імені й на підставі брокерської угоди [8, с. 124]. Такої ж думки дотримуються і західні вчені та практики котрі до страхових посередників відносять страхових брокерів. Так, у “Кембриджському словнику” відзначено, що страховий брокер є особою або компанією, зміст роботи котрих полягає у тому, щоб дати людям незалежну консультацію щодо особливостей страхових полісів у різних компаніях, і підібрати індивідуальну програму страхування для конкретного клієнта [9].

Ми розділяємо наукову позицію І. О. Манько стосовно того, що професійність брокера, яка включає відповідну освіту, досвід діяльності на ринку,

знання законодавства, специфіки оподаткування страхової діяльності та досвід роботи з сучасними страховими продуктами є його основною перевагою [10].

Таким чином, на основі вищеописаного відзначимо, що головною функціональною особливістю страхового брокера є те, що його діяльність є корисною як для страхувальників та страхових компаній, так і для усього страхового ринку. Слушно зазначає Т. А. Ротова, що хоча й страховий брокер у більшості випадків є уповноваженою особою покупця – страхувальника, згідно з усним чи письмовим узгодженням, як їхній представник чи консультант, він також є ніби дослідницьким бюро страховика, оскільки вивчає дійсні і майбутні потреби страхувальників і розробляє нові види гарантій для клієнтів відповідно до їх фінансового рівня [11, с. 101].

По-перше, страхові брокери керуючись конкретними потребами страхувальників розробляють для них індивідуальні програми управління ризиками, здійснюють супровід страхових договорів, а також управління збитками у разі їх виникнення; аналізуючи інформацію, що стосується різних страхових компаній, які функціонують на страховому ринку, надають повну і достовірну інформацію щодо пропонованих ними страхових послуг, допомагають клієнтам-страхувальникам зробити вибір на користь найбільш вигідної пропозиції щодо гарантії виплат.

По-друге – страхові брокери допомагають надійним страховикам розвивати їхній бізнес.

По-третє, страхові брокери сприяють розвитку конкуренції на страховому ринку, стимулюючи страховиків-конкурентів працювати у напрямку покращення якості страхових послуг, розширення їх асортименту, розробки інноваційних продуктів орієнтованих на конкретні цільові аудиторії споживачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фурман В. М. Страховий ринок України: стан, проблеми розвитку та шляхи їх розв'язання / В. М. Фурман // Фінанси України. – 2004. – №12. – С. 131 – 140.
2. Васильєв О. В. Проблеми удосконалення інфраструктури страхового ринку // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2013. – № 2 (66). – С. 204 – 208.

3. Дубина М. В. Роль страхових посередників у забезпеченні зростання довіри клієнтів до діяльності страховиків / М. В. Дубина, М. В. Тунік, Е. В. Білоус, Т. А. Соболева // Вісник Чернігівського державного технологічного університету №2(74). – 2014. – С. 163 – 172.
4. Євстюгіна Н. В. Страхування: [навч. посібник] / Н. В. Євстюгіна, Г. А. Стасюк. – Херсон : ОЛДІ-плюс, 2004. – 248 с.
5. Махортов Ю. О. Роль страхових брокерів у розвитку страхового ринку України / Ю. О. Махортов, Н. О. Телічко // Економічний вісник Донбасу. – № 4 (18). – 2009. – С. 122 – 129. – Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/23816/22-Makhortov.pdf?sequence=1>
6. Постанова КМУ “Про порядок провадження діяльності страховими посередниками” від 18. 12. 1996 № 1523. – Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-%D0%BF>
7. Закон України “Про страхування” від 07. 03. 1996 № 85/96 – ВР. – Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
8. Кнейслер О. В. Ринок перестраховання України: теоретико-методологічні доміанти формування та пріоритети розвитку : [монографія] / О. В. Кнейслер. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
9. Англомовний онлайн словник. – Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/insurance-broker>
10. Манько І. О. Страховий брокер та його основні функції / І. О. Манько // Університетські наукові записки. – 2007. – № 1(21). – С. 343 – 347. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Unzap_2007_1_55.
11. Ротова Т. А. Страхування: [навч. посібник] / Т. А. Ротова. – К. : КНТЕУ, 2006. – 400 с.